

UNIVERSITETI "NËNË TEREZA" NË SHKUP
УНИВЕРЗИТЕТ "МАЈКА ТЕРЕЗА" ВО СКОПЈЕ
"MOTHER TERESA" UNIVERSITY IN SKOPJE

Универзитет „Мајка Тереза“ во Скопје
Universiteti "Nënë Tereza" në Shkup
Бр./Nr. 02-413/1
Од/Prej 06.04.2021

**ПРАВИЛНИК ЗА АКАДЕМСКА ЕТИКА, ИНТРЕГРИТЕТ И
УНАПРЕДУВАЊЕ НА КВАЛИТЕОТ НА СТУДИИ ВО
УНИВЕРЗИТЕТОТ „МАЈКА ТЕРЕЗА“ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на член 94 став 1 точка 43 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ број 82/2018), и водејќи се од универзалните вредности и принципи на високото образование и академската работа, имајќи го предвид начелото на академска слобода, универзитетската автономија и општествената одговорност, а со цел зачувување на достоинството на професијата, развивање и унапредување на моралните вредности, интегритетот, кредитibilitетот на академската заедница, поттикнати од длабоките уверувања за континуирано ангажирање за унапредување на квалитетот на студиите во Универзитетот „Мајка Тереза“ во Скопје, Сенатот на Универзитетот „Мајка Тереза“ во Скопје на седницата одржана на 06.04.2021 година, го донесе следниот:

ПРАВИЛНИК ЗА АКАДЕМСКА ЕТИКА, ИНТЕГРИТЕТ И УНАПРЕДУВАЊЕ НА КВАЛИТЕОТ НА СТУДИИ ВО УНИВЕРЗИТЕТОТ „МАЈКА ТЕРЕЗА“ ВО СКОПЈЕ

ПОИМНИК

- Академска етика и академско етичко однесување** се дефинира како систем од морални принципи и правила на однесување призnaен од академската заедница кој се однесува на расудувањето и разделувањето на правилни од погрешни дејствиа и акции како и добри од лоши мотиви и цели во академската практика.
- Академскиот интегритет** се дефинира како обврзаност на членовите на академската заедница, да постапува според вредносните принципи на чесност, доверба, правичност, почит и одговорност при учењето, предавањето и истражувањето. дури и во неповољни услови. Наставно-научниот кадар, студентите и административниот персонал треба во континуитет со своето однесување да бидат пример за другите за тоа како да постапуваат со интегритет во студиите и работата. Академскиот интегритет е важен за угледот како на универзитетот, така и на сите поединци кои се инволвирали во универзитетската практика.
- Академскиот квалитет** е мерило кое утврдува во која мера академските активности и исходи ги остваруваат спецификациите, барањата и стандардите дефинирани од страна на регуляторните тела за акредитација на високото образование за целесообразност, извонредност, позитивна промена и општествена одговорност во високото образование.
- Академскиот кредитibilitет** е својство на активностите и исходите од сите аспекти од академското делување кое поттикнува јавна верба и доверба во нив, и за чие обезбедување, академската заедница е должна, во својата практика на создавање и промовирање на наставно-научни резултати, знаења и вештини, транспарентно и чесно да користи веродостојни извори на информации поткрепени со веродостојни докази.
- Академска слобода** е право, но и одговорност на членовите на Универзитетот и студентите. Членовите на Универзитетот академската слобода ја изразуваат преку предавањата, истражување и креативни активности кои се усогласни со општо прифатените етички и универзитетски стандарди. За студентите, академска слобода значи академска автономија, во кои тие се посветени на постигнување на нивните цели преку одговорно студирање.
- Искреност во истражувањето.** Истражувачките активности се темелат на слободата на истражување, академска слобода, личниот интегритет и искреност на истражувањето. Искреноста во истражувањето подразбира доследно почитување на авторството, правилно

признавање и цитирање на истражувачките достигнувања на други научници, постојана употреба на соодветни истражувачки методи, фер и професионално толкување на резултатите и искрено известување за резултатите

7. **Плагијаторството** е преземање туѓо авторско дело или дел од истото, туѓи научни сознанија или делови од истите, хипотези, теории, методи, податоци добиени со научно истражување без идентификување на авторот, или извршување на друга слична активност и претставување на иситте како автентично авторско дело со цел стекнување лична корист.

Општи одредби

Етичкиот кодекс на Универзитетот „Мажка Тереза“ во Скопје (во понатамошниот текст: Универзитетот) има за цел на членовите на академската заедница, на останатите вработени, како и на студентите на Универзитетот да им ги приближи моралните начела, според кои ќе се водат во нивниот професионален живот и кои ќе им помогнат во секојдневното одлучување.

Основни цели и карактеристики на универзалната академска етика, па така и на етиката на Универзитетот се: достојно извршување на функциите на академските институции, унапредување на научната и на наставната дејност на Универзитетот и во општеството, ширење на академската култура, почитување на академските традиции, чување на достоинството и самодостоинството на академските работници, добри односи меѓу единиците и вработените на Универзитетот и за студентите. Посебните етички цели и вредности на Универзитетот произлегуваат од неговата положба како највисока образовна и научна институција во Република Македонија и од карактеристиките на неговиот академски развој.

Наведените вредности и норми на Етичкиот кодекс на Универзитетот се задолжителни за сите вработени и студентите. Тие етички норми бараат и поттикнуваат добро дејствување на Универзитетот и меѓу колегите. Сите се обврзуваат, со својата чест, дека ќе се придржуваат кон овие определби и норми како составен дел од својата академска дејност и кариера.

Во рамки на Етичкиот кодекс на Универзитетот се формираат следниве тела:

- Советот за интегритет и унапредување на квалитетот на студиите на Универзитетот „Мажка Тереза“ во Скопје (во понатамошниот текст: Советот)
- Комисијата за етика на Универзитетот "Мажка Тереза" во Скопје (во понатамошниот текст: Комисијата)

I. АКАДЕМСКИ ЕТИЧКИ КОДЕКС

ЧЛЕН 1

Наставата и слободата во истражувањето се примарни вредности во универзитетскиот живот.

Наставничкиот и соработничкиот кадар во својата работа, делување и однесување се должни да ги почитуваат етичките начела, принципите на научната вистина и критичност и да го штитат угледот на Универзитетот.

Наставничкиот и соработничкиот кадар се должни со својот авторитет да застапуваат позитивни академски вредности кои ќе ги пренесуваат на пошироката академска заедница.

ЧЛЕН 2

Наставничкиот и соработничкиот кадар треба да се однесуваат според начелата на академската слобода, етичката и интелектуалната одговорност, и да ги негуваат вредностите на различното мислење и личната иницијатива.

ЧЛЕН 3

Академската слобода, научната љубопитност и истражувачкиот дух не треба да бидат оправдување за повреда на основните права на човекот и достоинството на колегите или другите граѓани.

Воннаставните активности на наставничкиот и соработничкиот кадар не смеат да го загрозуваат квалитетот на наставната и научната работа.

ЧЛЕН 4

Под академска слобода се подразбира слобода во развивањето оригинални методи на истражување и сопствен стил на предавање од страна на наставничкиот и соработничкиот кадар.

Наставничкиот и соработничкиот кадар се должни да ја чуваат слободата на наставната и на научноистражувачката работа и да ја штитат честта на професијата. Тие не смеат да го злоупотребуваат авторитетот на својата професија заради остварување на лични интереси за која било цел.

ЧЛЕН 5

Примадниците на наставничкиот и соработничкиот кадар не смеат да ги користат средствата за масовна комуникација само за сопствено промовирање.

Кога настапуваат како приватни лица, примадниците на наставничкиот и соработничкиот кадар се должни да спречат создавање на впечаток дека зборуваат од името на нивните колеги, односно во име на Универзитетот.

Примадниците на наставничкиот и соработничкиот кадар не смеат да го злоупотребуваат академскиот авторитет заради остварување на своите лични, семејни и политички интереси.

ЧЛЕН 6

Наставничкиот и соработничкиот кадар се должни да ги промовираат хуманистичките принципи и човековите права, да ги развиваат интелектуалните вештини, да ја поддржуваат толеранцијата и отвореноста и да ја поттикнуваат професионалната љубопитност.

ЧЛЕН 7

Кога членот на академската заедница ќе оцени дека од него се бара делување кое е во спротивност со неговите етички начела или лични научни и интелектуални уверувања или совест, должен е да покрене расправа за таа тема.

Расправата се одвива во склоп на ННС на Факултетот во духот на академското разбирање и академските начела.

Ако на ова ниво не се надминуваат отворените прашања од етичка природа кои го доведуваат во прашање академскиот интегритет на членот на академската заедница или на универзитетот, Деканот е должен во рок од три дена писмено да се обрати до **Етичката комисија** со барање за мислење.

ПОВРЕДА НА АКАДЕМСКИОТ ИНТЕГРИТЕТ

Форми на повреда на академскиот интегритет

ЧЛЕН 8

Плагијаторство од секој вид и сторено од било кого на Универзитетот се третира како груба етичка повреда и повреда на академскиот интегритет, а Универзитетот се грижи за заштита на правата на интелектуална сопственост.

Форми на плагијаторство се:

- **Директен плагијат** со кој се подразбира препишување на дел од текстот или на целиот текст, метод, идеја, алгоритам, слика, графикон од друг автор, без наводници и цитат во процентот пропишан со посебен акт кој го донесува Комисијата за етика на кој што согласност дава Сенатот, како минимален за поведување постапка за верификација пред Етичката комисија.
- **Автоплагијаторството**, со кое се подразбира препишување на сопствениот текст во делови или во целост без да се наведе оригиналниот извор и со цел да се претстави како целосно ново дело и
- **Парафразирањето без цитирање** со кое се подразбира преземање на целокупното значење или индивидуалните идеи од туѓ текст без наведување на изворот.

Делото (стручно, научно или уметничко) што надлежниот орган ќе утврди дека е плагијат се смета за ништовно, исто како и оценките, наградите и звањата што лицето ги стекнало врз основа на тоа дело.

Универзитетот е должен да ги прогласи за ништовни сите оценки, награди и звања што лицето од ставовите 1 и 2 на овој член ги стекнало во Универзитетот врз основа на таквата работа.

Други форми на повреда на академскиот интегритет

ЧЛЕН 9

Под други форми на повреда на академскиот интегритет се подразбираат:

- **Фабрикувањето во научното истражување** е измислување податоци и резултати од научно истражување и нивно објавување.
- **Фалсификувањето во научното истражување** е промена и преправување на податоците и резултатите од научните истражувања и нивно објавување.
- **Подареното авторство** вклучува купување трудови (семинарски, магистерски, докторски и научни трудови и други литературни дела), пишување трудови во име на друго лице во целост или делумно.

- **Цитирањето надвор од контекст** е препишување или парафразирање на текст со цитиран автор, но во поинаков контекст.
Мерките за повреда на академскиот интегритет од став еден од овој член ги донесува Етичката Комисија согласно својот акт.

ЧЛЕН 10

За повреда на принципот на академски интегритет се смета препишувањето, употребата на недозволени средства и литература на испити и други форми на проверка на знаењето, полагање испити и други тестови на знаење за друго лице, како и други начини на измама од страна на студентите.

Формите на нарушување на академскиот интегритет од страна на студентите, процедурите за утврдување повреди, како и санкциите ги пропишува Универзитетот.

ОДГОВОРНОСТ КОН СТУДЕНТИТЕ

ЧЛЕН 11

Најголема одговорност на наставничкиот и соработничкиот кадар е да придонесе за интелектуалниот развој на студентите.

Наставничкиот и соработничкиот кадар треба да ги поттикнуваат своите студенти на слободен и сериозен пристап кон учењето, применувајќи ги најдобрите морални, професионални и стручни стандарди во наставата.

ЧЛЕН 12

Наставничкиот и соработничкиот кадар се должни да го почитуваат достоинството на студентите и не смеат да прават разлики врз основа на раса, боја, вера, пол, национално потекло, брачна состојба, политичко или верско убедување, семејно или социјално потекло.

ЧЛЕН 13

Исклучителни критериуми во оценувањето на студентите се: знаењето, разбирањето и вложениот труд.

Наставничкиот и соработничкиот кадар се должни доследно да им се спротивставуваат на сите интервенции кои влијаат на објективноста во вреднувањето и оценувањето на трудот на студентите.

Ако интервенциите превземаат димензија на уцена или закана, наставничкиот и соработничкиот кадар е должен да го пријави на своите претпоставени или директно до органите на редот.

ЧЛЕН 14

Наставничкиот и соработничкиот кадар не смеат:

- да ги условуваат студентите со купување на литература или други наставни помагала, како и материјални и други изнудувања.
- посредно или непосредно да ги искористуваат, злоупотребуваат, шиканираат, уценуваат и дискриминираат студентите, ниту кон нив да се однесуваат на недоличен

начин или на било кој друг начин што го навредува нивното достоинство.

- да ги спречуваат студентите да преземаат независно истражување и да трагаат по знаење, ниту да ги спречуваат во пристапот на нивните различни гледишта.

ЧЛЕН 15

Наставничкиот и соработничкиот кадар се должни да вложат разумен труд за да ги заштитат студентите од околности кои се штетни за нивното учење, здравје или безбедност.

ОДГОВОРНОСТ КОН КОЛЕГИТЕ

ЧЛЕН 16

Членовите на академската заедница треба да негуваат колегијален однос, заснован на меѓусебно почитување и разбирање, водејќи сметка за заедничките академски вредности.

Морална обврска на членовите на академската заедница е да укажуваат на неетичкото однесување на своите колеги, односно кршењето на одредбите од овој Правилник.

ЧЛЕН 17

Членовите на академската заедница поддржуваат културна, општествена, политичка, филозофска, верска и економска разновидност, што е исклучително богатство кое треба во потполност да се почитува.

Во наставно-научната работа, јавното дејствување и во меѓусебните односи, членовите на академската заедница се должни да негуваат култура на аргументиран дијалог.

ЧЛЕН 18

Воздржување од конструктивни критики поради лични интереси или игнорирање на тугите трудови поради професионална и лична нетрпеливост е недозволиво.

Членовите на академската заедница се должни да го почитуваат личното и професионално достоинство на помладите колеги и да се грижат за нивниот наставен и научен развој.

Наставничкиот кадар е должен да ја почитува и брани творечката слобода на соработниците.

АВТЕНТИКАЦИЈА НА ТРУДОВИ

ЧЛЕН 19

Дипломските трудови се предмет на постапка за верификација во согласност со правилата на Универзитетот.

Магистерскиот труд и докторската дисертација се предмет на задолжителна автентикација од страна на Универзитетот.

Одговорноста за плаџијат, како и за фабрикување и фалсификување на научни истражувања, ја сноси кандидатот.

Менторот го следи развојот на работата на кандидатот, почитувајќи ги принципите на академскиот интегритет во согласност со правилата на Универзитетот. Начинот на проверка на

автентичноста на магистерскиот труд и докторската дисертација се утврдува со акт на Универзитетот.

ЧЛЕН 20

Истражувачи, т.е. наставници и соработници, сите студенти на втор и трет циклус на студии, при поднесување на труд за одбрана, потпишуваат етичка изјава со која потврдуваат под кривична, морална и материјална одговорност дека тоа е нивно оригинално дело.

Етичка изјава потпишуваат и кандидатите при изборот во академско звање во Универзитетот.

КОРИСТЕЊЕ НА ОПРЕМАТА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ

ЧЛЕН 21

Средствата на Универзитетот, како: информации, опрема, материјали, софтвер, хардвер, интелектуална и вкупна сопственост и имот на Универзитетот, претставуваат вредни ресурси кои се во сопственост или се лиценцирани, или на друг начин му припаѓаат на Универзитетот и треба да се употребуваат единствено за цели на Универзитетот.

ЧЛЕН 22

Вработените на Универзитетот не треба да ги користат за приватни цели предметите или опремата што им се на располагање за службени цели (компјутерската опрема, телефонските апарати и апаратите за фотокопирање и скенирање).

Ниту едно лице не смее да ги употребува средствата или имотот за лични потреби и лична корист, ниту да ги отуѓува, продава или тругува со средствата или имотот без соодветно одобрување.

Заштитата на оваа сопственост од загуба, штета или кражба е обврска на сите вработени.

II. СОВЕТ ЗА ИНТЕГРИТЕТ И УНАПРЕДУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ НА СТУДИИТЕ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ И КОМИСИЈА ЗА ЕТИКА

СОВЕТ ЗА ИНТЕГРИТЕТ И УНАПРЕДУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ НА СТУДИИТЕ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ

Основање и цели на Советот

ЧЛЕН 23

Сенатот на Универзитетот основа Совет за интегритет и унапредување на квалитетот и студиите на универзитетот (во понатамошниот текст: Советот), како тело кое преку своето дејствување, има за цел:

- да придонесе кон одржувањето на академскиот интегритет преку редовно следење, поддршка и заемна соработка и изнаоѓање на модалитети и инструменти за унапредување и ревидирање на работата на академскиот и административниот кадар врз основа на

установените начела на чесност, доверба, правичност, почит и одговорност при учењето, предавањето и истражувањето;

- да придонесе за унапредувањето на квалитетот на студиите во согласност со признаените стандарди, инструменти, норми и препораки како на институционално, така и на индивидуално ниво.

Состав на Советот

ЧЛЕН 24

Советот е составен од пет члена, во кој се вклучени и реномирани професори.

По службена должност, членови се Проректорот за настава и студентски прашања и Генералниот секретар на Универзитетот.

Тројца членови се именуваат од страна на Сенатот, по предлог на Ректорот на Универзитетот.

Ректорот може како член да предлага, да биде избран и реномиран професор надвор од Универзитетот.

Надлежност и начин на работа на Советот

ЧЛЕН 25

Советот е надлежен:

1. да дава мислење за изборот и унапредувањето на наставно-научниот и административниот кадар;
2. по барање на ректорот да учествува при одржување на предавања од страна на академскиот кадар, одбрана на дипломски, односно магистерски труд или докторска дисертација, што поднесуваат писмен извештај.
3. по барање на Деканот, наставно – научниот совет, Ректорот или Ректорската управа, да дава мислење за други појави и цели за кои што е основан.

По завршената дадена обврска, Советот доставува писмен Извештај или Мислење до органот кој тоа од нив го побарац.

ЧЛЕН 26

Работите од својата надлежност Советот ги разгледува и за нив одлучува на седници.

Членовите на советот со мнозинство на гласови од вкупниот број членови, избираат претседател со мандат од една година. Со седниците раководи претседателот.

Советот редовно заседава најмалку три пати годишно.

За заседавањето или претпоставената активност, членовите се информират најмалку 10 дена порано.

По барање на ректорот Советот превзема активности согласно барањето во секој момент.

Начинот на работа на Советот се уредува со Деловник за работа донесен од страна на Советот.

КОМИСИЈА ЗА ЕТИКА

ЧЛЕН 27

Сенатот на Универзитетот основа Комисија за етика на универзитетот (во понатамошниот текст: Комисијата), како тело кое преку своето дејствување, има за цел:

- стручно, совесно, чесно и одговорно вршење на работните задачи и обврски во согласност со Уставот, законите и подзаконските акти, без дискриминација или повластување и без никаков личен интерес,
- посветеност во работењето,
- чување на својот углед и достоинство и угледот на Универзитетот, со избегнување на ситуации и однесувања што можат да наштетат на интересот или угледот на Универзитетот
- избегнување на користење на статусот или влијание за задоволување на сопствени материјални и лични интереси или интереси на членовите на нивните семејства,
- избегнување секаков вид на етички некоректно однесување,
- почитување на туѓите права и достоинство;
- да придонесе за зачувањајето, унапредувањајето, заштитата и промовирањајето на академскиот интегритет и за спречувањајето на секаков облик на повреда на академскиот интегритет

Комисијата за етика е независна во својата работа.

Состав на Комисијата

ЧЛЕН 28

Комисијата ја именува и разрешува Сенатот по предлог на Ректорската управа за период од три години.

Комисијата е составена од пет члена, од редот на истакнати експерти од областа на високото образование и науката и од различни научни дисциплини, од кои:

- четири членови се реномирани наставници кои имаат издадено најмалку три научни труда со импакт фактор;
- еден член е техничко лице од административниот кадар на Универзитетот.

Ректорот може како член да предлага, да биде избран и реномиран професор надвор од Универзитетот.

Надлежност и начин на работа на Комисијата

ЧЛЕН 29

Комисијата е надлежна:

- по барање или врз основа на допрен глас, да испитува случаи на можна повреда на академскиот интегритет, наведени во членовите 8, 9 и 10 од овој Правилник и да одлучува по нив;
- да ги промовира принципите на академскиот интегритет;

- да даде мислење за регулативите и иницијативите во врска со академската етика;
- да дава мислење за етичноста на научноистражувачката дејност во функција на заштита на човековите права, права на животните и оштетување на околната;
- по барање на Деканот, наставно – научниот совет, Ректорот или Ректорската управа, да дава мислење за други појави и цели за кои што е основан
- до Сенатот на Универзитетот да доставува годишен извештај за својата работа;
- Да извршува други работи во согласност со овој Правилник.

По завршената дадена обврска, Комисијата доставува писмен Извештај до Ректорот и до органот кој од тоа од нив го побарал.

Наодите, односно Извештајот и Одлуките од став 1 од овој член, по разгледувањето од страна на Ректорската управа, Комисијата е должна да ги објави во Универзитетски гласник, согласно законските прописи.

ЧЛЕН 30

Работите од својата надлежност Комисијата ги разгледува и за нив одлучува на седници.

Членовите на Комисијата со мнозинство на гласови од вкупниот број членови, избираат претседател со мандат од една година. Со седниците раководи претседателот.

За својата работа, Комисијата донесува Деловник за работа со кој детално го утврдува нејзиниот начин на работа и постапувањето по можните случаи на повреда на академскиот интегритет од страна на наставниот кадар.

Одлучување на Комисијата за етика

ЧЛЕН 31

За повредите на академскиот интегритет одлучува Комисијата за етика.

Секое физичко или правно лице може да поднесе барање за утврдување повреда на академскиот интегритет.

Барањето од ставот 2 на овој член, со образложение, се доставува до Комисијата.

Комисијата за етика во рок од 5 (пет) работни дена од денот на добиеното барање, изготвува извештај со предлог кој го доставува на изјаснување до лицето против кое е поведена постапката. Рокот за изјаснување на лицето против кое е поведена постапката по извештајот со предлогот е 15 до 30 дена.

Доколку лицето не се изјасни во рокот од ставот 4 на овој член, Комисијата за етика донесува одлука.

Одлуката на Комисијата е конечна.

ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

Спречување на судир на интереси во работата на Советот и Комисијата

ЧЛЕН 32

Членовите на комисијата и советот во своето работење се должни да внимават на потенцијален судир на интереси и да преземат мерки за негово одбегнување.

Кога членовите на Комисијата и Советот ќе дознаат за околности што укажуваат на постоење на судир на интереси, должни се веднаш да побараат да бидат иземени и да запрат со своето постапување.

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

ЧЛЕН 33

Вработените на Универзитетот се охрабруваат да се однесуваат и во согласност со непишаните правила и начела на академските институции, како и универзалните стандарди на професионално академско однесување.

Во случај на етичка дилема, вработениот со писмен поднесок може да се обрати до Ректорот за нејзино разрешување.

Доколку Ректорот смета дека постојат индиици за повреда и загрозување на етичките вредности на Универзитетот случајот го проследува до Етичката комисија.

Одговорноста за повреда и загрозување на етичките вредности и норми на Универзитетот ја утврдува Етичката Комисија на Универзитетот.

Етичката комисија на Универзитетот ја утврдува одговорноста и изрекува мерки за повреда на етичките начела, согласно со овој Правилник.

Престанување со важност и влегување во сила

ЧЛЕН 34

Со денот на влегувањето во сила на овој Правилник престанува да важи Етичкиот кодекс 0201-59/1 од 18.01.2019

ЧЛЕН 35

Правилникот за академска етика, интегритет и унапредување на квалитетот на студии во Универзитетот „Мајка Тереза“ во Скопје стапува на сила на денот на неговото донесување а ќе се применува по негово објавување на Универзитетскиот гласник и на веб страницата на Универзитетот.

Претседател на сенатот / Kryetar i Senatit,
Prof. Dr. Mustafa Ibrahimli

Изработија/Përgatitën: G.R.

Xh.M.

Контролираа/Kontrolluan: K.S.

V.Sh.

Согласен/Miratoi: B.K.